

УДК 373.2.091:001895

Гончаренко А.М.

доцент кафедри методики і психології дошкільної та початкової освіти
Інститут післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук,
доцент, старший науковий співробітник

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: НАГАЛЬНА ПОТРЕБА ТА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ

Розглядається професійна готовність педагога до впровадження інновацій у дошкільній освіті. Подано аналіз вивчення ставлення педагогів до змін у системі та у своїй роботі, готовність/неготовність прийняття і внесення нових орієнтирів в устрій професійного життя. Окреслена роль керівників та вихователів-методистів щодо аналізу і роботи з різними категоріями педагогічних працівників.

Ключові слова: інноваційні процеси; педагог; педагогічна діяльність; ставлення.

Масштабі зміни у освіті нашої держави продиктовані тенденція розвитку суспільства. Реформування та модернізація дошкільної освіти потребують від педагога широкого спектру теоретичної обізнаності зі змістом програмного забезпечення та інноваційних технологій його реалізації. Розглядаємо педагогічні інновації як нововведення в педагогічну діяльність, суттєві зміни у змісті та процесі, що мають на меті підвищення ефективності системи освіти. [5]. Щодо правомірності вживання терміну та його синонімічного ряду, посилаємося на науково обґрунтовані та введені в категоріальний апарат педагогіки "інновації в освіті" і "педагогічні інновації" [6, 10]. Таким чином, вбачаємо в інноваційних процесах формування та розвиток змісту, організацію нових педагогічних підходів. У цілому під інноваційним процесом розуміється комплексна діяльність зі створення, освоєння, використання і поширення нововведень.

Слушно зауважити, що інновація виходить за рамки існуючих теорій, вона означає суттєве оновлення педагогічного процесу і спирається на внутрішні фактори. У галузі дошкільної освіти вона не легко вписується в існуючі рамки і тому часто викликає нерозуміння з боку педагогів, оскільки суперечить прийнятим "нормам" науки. Мається на увазі не передача від одного до іншого педагога вдалої спроби чи разового рецепту успіху, а проектування такої системи діяльності з дошкільниками, яка була б комбінована, вперше створена, виникла нещодавно або маловідома.

Педагоги дошкільних навчальних закладів з готовністю приймають зміни окремих елементів в існуючій системі, та насторожено і аж до повного заперечення – народження нової практики або нової парадигми розробок. Історія знає яскраві приклади такого варіативного ставлення педагогів (від захоплення до ремствування й нарікання) до створеної 1984 р. *Типовой программы воспитания и обучения в детском саду* (ред. М.М.Поддьяков, Р.О.Курбатова) [4] та 2008 р. *Базової програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі"* (наук. ред. та упор. О.Л.Кононко) [2, 60-63; 3, 10-13.].

Зміни у суспільстві призводять до змін у системі освіти. Виклики сьогодення невблаганно вимагають від педагога виходу за рамки існуючих практик, відкриття нових напрямків діяльності, створення або реалізації нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності. Ця тенденція простежується і у системі післядипломної педагогічної освіти, і у підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів [1].

Маючи на меті визначення мотивації педагога, готовність/неготовність прийняття і внесення нових орієнтирів в устрій професійного життя, ми означили коло запитань про зміни у освітній діяльності, про породжені цим проблеми та виокремили характеристики груп.

Встановлено, що 78% вихователів шукають способи оновлення педагогічного процесу, з готовністю змінюють окремі елементи, оновлюють методики, винаходять свої способи реалізації програмових завдань. Також для них видається цікавим відкриття нових напрямків діяльності, проектування

іншої педагогічної системи у роботі з дітьми, що оновлює процес, а результат набуває нової якості. Такі педагоги охоче запрошують на своє робоче місце батьків, колег, слухачів курсів підвищення кваліфікації, активно діляться здобутками на конференціях, семінарах. Вони достатньо обізнані з нормативними документами, сучасними публікаціями у часописах, змістом чинних програм, орієнтуються у варіативності методик. Цінним є бачення резервів, перспективи покращення процесу та результату педагогічної роботи, надія на пріоритет професійної свободи, розуміння необхідності створення активного середовища з урахуванням природи дитини. В уявному плані вихователі охоче трансформують звичні моделі у інноваційні, застосовують спроби вирішити їх у сучасному контексті. Сміливими є варіанти мотивації такої практичної діяльності: спробувати свої сили задля професійного зростання; відчувати себе вільним професіоналом, якому можна довіряти підтримку розвитку дитини. Серед цієї категорії вкрай мало виявилось педагогів зі здоровим почуттям власної гідності та гордості за столичну освіту („Я – педагог столиці, тому маю бути кращим” – зазначили лише 6%).

Негативного ставлення до змін у дошкільній системі не висловлено, проте, байдужих чи вкрай обережних – 22%. Паралельно з розумінням потреби у оновленні дошкільної системи, переорієнтації з навчальних акцентів на розвивальні та виховні прохоплюються аргументи, пояснення, що обумовлені страхом спроб/помилки, відчуттям інформаційного відставання, професійною невпевненістю (обмаль знань, бракує досвіду, можна обійтися зміною лише окремих елементів, не руйнуючи всю систему). Позитивним є те, що жоден педагог не вважає свій попередній досвід завершеним і бездоганним, навіть якщо не наважується на зміни. Однак вразливими є ті вихователі, де у колективах панує жорсткий контроль, що не дає можливості повно й різнопланово розкритися: „...керівникам такі зміни не потрібні”.

Невідворотність змін у системі дошкільної освіти очевидна, що вимагає від вихователя переорієнтації, занурення у інноваційні процеси. У цей час зростає значущість і роль керівників та вихователів-методистів. Острах оновлення

педагогічного процесу усувається шляхом проведення тренінгів, що навчають вмінню долати природну недовіру до всього нового. Для такого підходу важлива діагностика утруднень різних категорій вихователів: досвідчених і молодих спеціалістів, тих, які навчаються і тих, які працюють з подвійним навантаженням. Результативним є організація колективного пошуку інноваційних чи оновлених методів, прийомів; включення вихователів до прийняття колективних рішень. Цьому передують навчання керівників управління інноваційними процесами. Доцільно створити умови стимулювання тих, хто втілює, експериментує, шукає, помиляється, ввести такі критерії й показники оцінки результатів роботи педагогічних працівників, що спонукають до активності, творчості, пошуку, експериментування, дають право на помилку.

Приведення освітнього процесу у відповідність з викликами суспільства процес не миттєвий і не з легких. Він потребує від кожного педагога високого рівня соціально-педагогічної компетентності, самокритичного погляду, аналізу ситуації та завбачування позитивних результатів у роботі з дітьми.

Реальний стан кожного окремого дошкільного навчального закладу потребує глибокого аналізу і систематичної роботи з різними категоріями педагогічних працівників. Тільки так можна реалізувати цілісний підхід до розвитку дошкільника за умови вивищення професійного рівня вихователя. У системі післядипломної педагогічної освіти вбачаємо актуальним визначення педагогічних орієнтирів, формування позитивного мислення кожного педагога і спрямування його на творчу ініціативу.

ДЖЕРЕЛА

1. Гагаріна Н. П. Організаційно-педагогічні умови моніторингу якості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Гагаріна Наталія Павлівна; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. - Кіровоград, 2015. - 20 с.

2. Гончаренко А. Готовність педагога дошкільного навчального закладу до впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" / Алла Гончаренко// Личность в едином образовательном пространстве: сборник научных статей 1 Международного образовательного форума (г.Запорожье, 5-7 мая 2010 года)/ под. науч. ред. проф. К.Л.Крутий. Часть 2. Конференции «Детство в современном мире: первые 7 лет и вся жизнь», «Информационно-коммуникативное пространство как новая среда личности».- Запорожье: ООО «ЛИПС» ЛТД.2010.- С. 60-63].
3. Гончаренко А.М. Особистісно орієнтована модель освіти: підготовка педагога / А.М.Гончаренко // Дошкільне виховання. - 2008.-№1.- С.10-13.
4. Крилова М. Створення Типової програми// Дитячий садок Число 5, 7, 10. 19. – 2008.
5. Рапацевіч, Є. С. Педагогіка. Велика сучасна енциклопедія / Є. С. Рапацевіч .- Мінськ: Сучасне слово. - 2005 .- 198 с.
6. Тюнников, Ю. С. Аналіз інноваційної діяльності загальноосвітньої установи: сценарій, підхід / Ю. С. Тюнников // Стандарти і моніторинг в освіті. - 2004. - № 5. - С. 10.

Инновационные процессы в дошкольном образовании: насущная необходимость и готовность педагога к их внедрению

Рассматривается профессиональная готовность педагога к внедрению инноваций в дошкольном образовании. Дан анализ изучения отношения педагогов к изменениям в системе и в своей работе, готовность / неготовность принятия и внесения новых ориентиров в строй профессиональной жизни. Обозначена роль руководителей и воспитателей-методистов по анализу и работе с различными категориями педагогов.

Ключевые слова: инновационные процессы; педагог; педагогическая деятельность; отношение.

Innovative processes in preschool education: an urgent need and willingness of teachers to their implementation

We consider the teacher's professional readiness to innovate in preschools. The analysis of teachers' attitude to the changes in the system and in their work, willingness / unwillingness adoption and introduction of new reference system in professional life. Outlined the role of managers, trainers and educators to analyze and work with different groups of teachers.

Keywords: innovation processes; teacher; educational activities; treatment.